

SAŽETAK PRESUDE

LAKATOŠOVÁ I LAKATOŠ PROTIV SLOVAČKE OD DANA 11. PROSINCA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 655/16

Slovačke vlasti nisu istražile mogući rasni motiv ubojstva članova romske obitelji

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, Žaneta Lakatošová i Kristián Lakatoš, su slovački državljani romskog podrijetla. U lipnju 2012. godine policajac J. ušao je na njihov posjed i bez riječi počeo pucati na članove obitelji koji su se našli u dvorištu. U tom trenutku nije bio na dužnosti i koristio je ilegalno kupljeni pištolj. Ubijen je otac, brat i šogor g. Lakatoša. Policajac J. je uhićen, a policija je odmah provela preliminarnu istragu. Ispitali su J. i druge svjedoke o tome je li napad bio rasno motiviran. J. je izjavio da je otišao u kuću podnositelja zahtjeva kako bi se "obračunao" s Romima, te je potvrdio da je razmišljao o "radikalnom rješenju". Njegovi rođaci i kolege poricali su da je bio pristran prema Romima. Rodbina žrtava izjavila je da nisu znali za bilo kakav sukob između J. i njihove obitelji. Dvojica psihologa koji su ispitali J. utvrdili su da je u vrijeme napada pretrpio privremeni mentalni poremećaj i da neposredni motiv nije bio jasan, ali da je J. bio neprestano frustriran svojim radom i da je nemogućnost rješavanja pitanja javnog reda u vezi s Romima mogla stajati iza toga. Naveli su i incident neposredno prije napada kada je J. bio agresivan prema romskim dječacima koji su uhvaćeni u krađi. U prosincu 2012. J. je optužen za ubojstvo s predumišljajem i nošenje skrivenog oružja. Odvjetnik podnositelja zahtjeva pokušao je ispitati svjedoke o mogućem rasističkom motivu za napad, ali mu nije bilo dopušteno nastaviti s tim pitanjem jer su podnositelji zahtjeva, kao oštećenici u postupku, mogli postaviti samo pitanja u vezi s njihovim zahtjevom za naknadu štete. J. je proglašen krivim skraćenom presudom bez pravnog obrazloženja jer su se i tužiteljstvo i obrana odrekli prava na žalbu. Dobio je umanjenu kaznu od devet godina zatvora zbog smanjene uračunljivosti. Žalbe podnositelja zahtjeva su odbijene kao i njihova ustavna tužba.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 14. u vezi s člankom 2. Konvencije, podnositelji zahtjeva tvrdili su da slovačke vlasti nisu provele učinkovitu istragu o tome je li napad na njihovu obitelj bio rasno motiviran. Također su prigovorili da im je onemogućeno aktivno sudjelovanje u kaznenom postupku protivno članku 13. u vezi s člankom 2. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP je istaknuo da je pravni sustav Slovačke u načelu predviđao odgovarajuće pravne mehanizme koji bi omogućili prihvatljivu razinu zaštite podnositeljima zahtjeva u ovakvim okolnostima. Stoga je morao ispitati je li način na koji su mehanizmi kaznenog prava provedeni bio adekvatan (vidi [Škorjanec protiv Hrvatske](#), br. 25536/14, stavak 62., 28. ožujka 2017).

ESLJP je prihvatio da je u praksi često vrlo teško dokazati rasni motiv, ali vlasti moraju učiniti sve što je moguće u danim okolnostima kako bi se otkrila istina. Konkretno, ako se u istrazi pojave dokazi o rasizmu, treba ih provjeriti i, ako se potvrde, izvršiti temeljito ispitivanje.

U konkretnom predmetu postojale su činjenice koje su ukazivale na potrebu da se provede procjena postojanja rasizma, što su slovačke vlasti i učinile. Istražni organi ispitali su J. i ostale svjedoke o mogućoj rasističkoj pozadini njegovih postupaka i zatražili od psihologa procjenu njegovih motiva. Međutim, oni nisu proširili svoje istraživanje. Propustili su uzeti u obzir činjenicu da je J. reagirao nasilno protiv nekih romskih dječaka neposredno prije napada, iako su vještaci sugerirali da je postojala veza između tog incidenta i pucnjave. Također nisu ispitali niti druge činjenice koje su ukazivale na rasizam, poput frustriranosti policajca zbog nemogućnosti rješavanja pitanja javnog reda u vezi s Romima.

Nadalje, unatoč dokazima prikupljenim u istrazi, J. nije optužen za rasno motivirani zločin. Tužiteljstvo u optužnici uopće nije navelo rasni motiv kao moguću otegotnu okolnost. Domaći sudovi ni na koji način nisu reagirali na ograničeni opseg istrage i kaznenog progona. Budući da su podnositelji zahtjeva u postupku sudjelovali kao oštećenici, oni su mogli postavljati samo pitanja u vezi s njihovim zahtjevom za naknadu štete. Stoga njihovi odvjetnici nisu mogli ispitati mogući rasni motiv za napad niti podnijeti žalbu, jer je oštećenik imao pravo žaliti se samo na odluke o naknadi štete. Naposljetku, stav domaćeg suda o mogućem rasnom motivu nije izražen u presudi jer je slučaj riješen u obliku skraćene presude, koja nije sadržavala nikakvo pravno obrazloženje.

ESLJP je naglasio da rasističko nasilje predstavlja napad na ljudsko dostojanstvo te zahtijeva posebnu opreznost i snažnu reakciju vlasti. Međutim, istraga i kazneni progon u predmetu podnositelja zahtjeva bili su umanjeni do te mjere da su bili nespojivi s tom obvezom. Suočene sa snažnim pokazateljima rasizma, vlasti nisu uspjele pravilno ispitati je li napad bio motiviran rasnom mržnjom. Stoga je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 2. Konvencije.

S obzirom na taj zaključak, Sud je smatrao da nema potrebe zasebno ispitati prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. u vezi s člankom 2. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

25. 000 EUR na ime neimovinske štete

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.